

RUDNITZKY, N

Erfarenheter bland ryska krigsfångar i Tyskland.

Stockholm : Fosterl.-stift.
1916

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> eller boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Kist. N:o.
Krig. 1914/
idm.
Cj

Erfarenheter
Bland Ryska Krigsfångar
i Tyskland

Av
N. Rudnitzky
Pastor

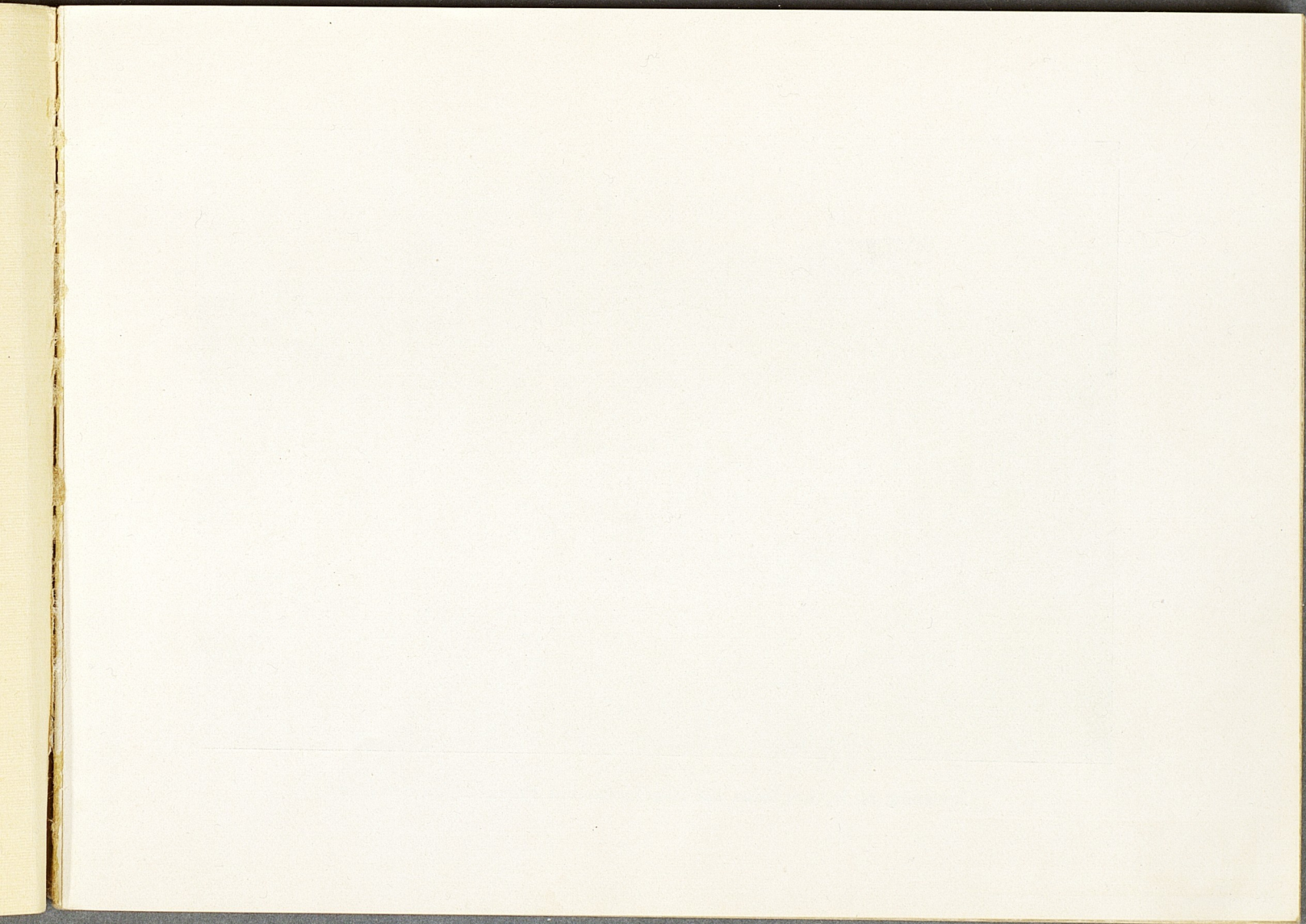
MED ETT 30-TAL PLANSCHER FRÅN
FÅNGLÄGER OCH RÖDA-KORS-TÅG

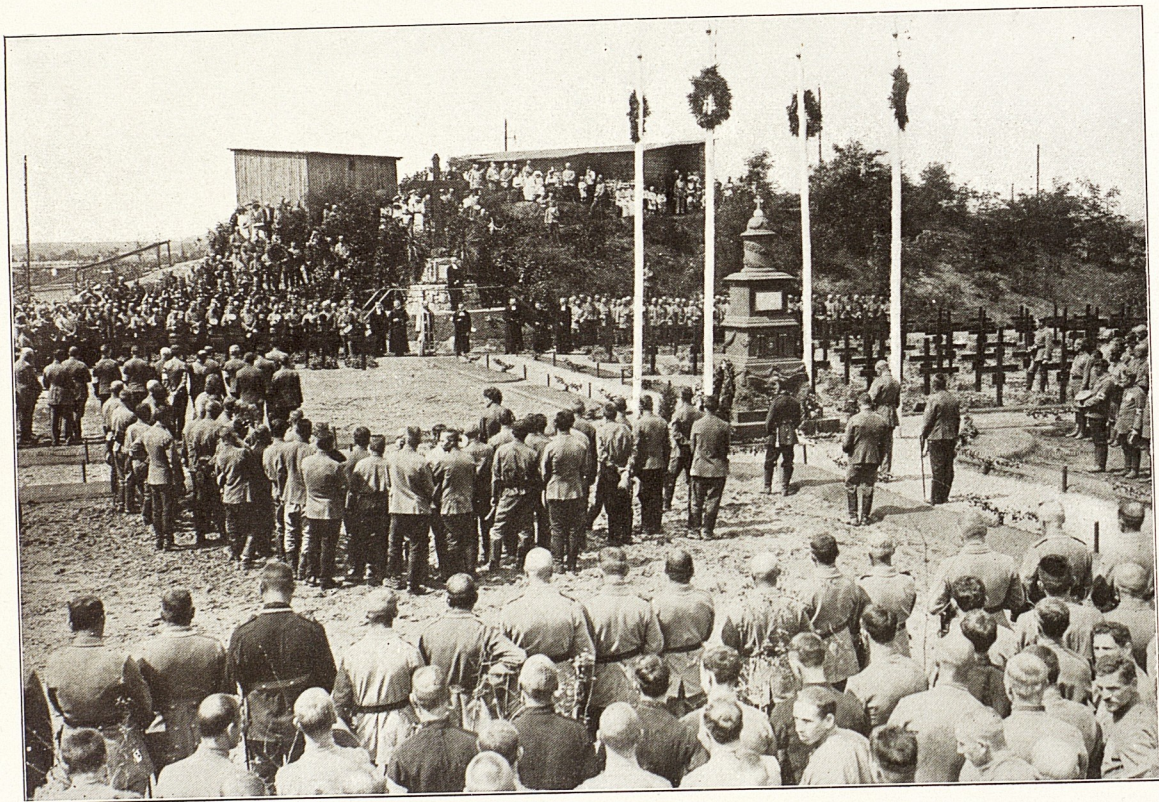
EVANG. FOSTERLANDS-STIFTELSENS
FÖRLAGS-EXPEDITION - STOCKHOLM

Kungl. biblioteket

0 0000 000097500

Invigning av kyrkogården för krigsfångar vid Frankfurt an der Oder.

ERFARENHETER
BLAND RYSKA KRIGSFÅNGAR
I TYSKLAND

AV

N. RUDNITZKY

PASTOR

STOCKHOLM
EVANG. FOSTERLANDS-STIFTELSENS FÖRLAGS-EXP.

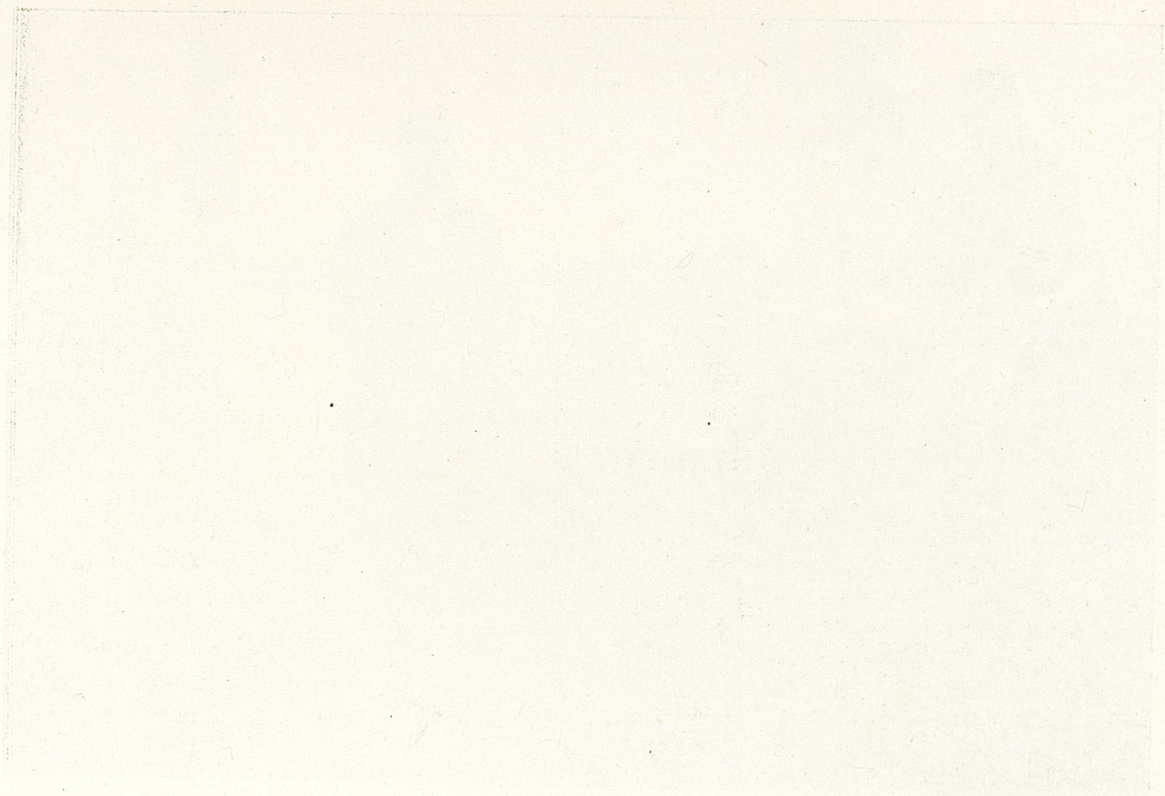

STOCKHOLM
NORDISKA BOKTRYCKERIET 1916

Pastor Rudnitzky beder med fångna under överfarten till Sverige.

Förord.

Några veckor efter krigsutbrottet erhöi undertecknad av de tyska militära myndigheterna tillåtelse att besöka civila och krigsfångar för att utdela den Heliga Skrift samt kristlig uppbyggelselitteratur.

Detta arbete utfördes vid en tid, då den amerikanska K. F. U. M.-kommittéen med sina rika tillgångar ännu icke trätt i förbindelse med föreningen »Tyska Kristliga Studentföreningens Krigsfångehjäl» i och för det stora arbete, som nu utföres genom dem. Nämda förening hade vid denna tid ännu ej tillträde till fånglägren. Till följd därav blev det mig genom Guds ledning beskärt att vara den förste evangelisten bland fångarna i Tyskland. Att jag har att tacka Herren allena, som leder människornas hjärtan såsom vattubäckar, och icke människor för denna företrädesrätt, är så

mycket mera uppenbart, som jag icke är tysk utan rysk undersåte.

Vad jag upplevat och sett under de tre månaderna vid min verksamhet i fånglägren skall här meddelas, dock mera antydningssvis än genom utförlig beskrivning. Det har alltid sina betänkligheter att för offentligheten prisgiva personers andliga upplevelser samt de bekännelser, som framsprungit ur oroliga samveten.

Det ligger mig mer om hjärtat att visa, vilket glatt mottagande den Heliga Skrift funnit hos de fångna krigarna, såväl hos officerare som manskap, och vilken tröstefull verkan ordet om korset hade.

Då på grund av den judiska församlingens mellankomst tillåtelsen att besöka lägren tyvärr togs tillbaka av de militära myndighe-

terna, öppnade Herren genom svenska Röda Korsets vänliga tillmötesgående en dörr för mig till de genom Sverige hemvändande invaliderna.

Mina upplevelser, som delvis offentliggjorts i åtskilliga kristliga tidningar, skola här meddelas i sammanhang.

Så skola dessa anspråkslösa blad såsom »erfarenheter» ibland ryska krigsfångar i Tyskland och ibland de genom Sverige hemvändande invaliderna visa förloppet av mitt arbete under denna så svåra och dock välsignelserika tid. Men vad som för mig åtminstone är ännu viktigare, det är att se, att vi hava en Gud, som giver ljus i mörkret och hjälper i nöden.

De bilder, som här med benäget tillstånd offentliggöras, äro, vad fångarna och lägret beträffar, samtliga tagna från fånglägret i

Frankfurt an der Oder. Bilderna tala sitt tysta språk om de bemödanden, som de militära myndigheter nedläggga i omsorgen om sina fångar.

Här skall blott meddelas och i bild förvisas, vad undertecknad själv sett och upplevat. Detta kan ju möjligen vara en borgen för bildernas riktighet.

Att »erfarenheterna» utkomma på Fosterlands-Stiftelsens aktade förlag är en särskild glädje för mig, emedan jag sedan flera år tillbaka står i tacksamhetsskuld till dess styrelse samt känner innerlig gemenskap i anden med denna Stiftelses ledare och det arbete, som därifrån utgår.

NAPHTALI RUDNITZKY

Medlem av »Hebrew Christian Testimony to Israel» i Berlin.

Stockholm den 10 dec. 1915.

Erfarenheter bland ryska krigsfångar i Tyskland.

Några dagar efter krigsutbrottet erhöll jag tillåtelse att besöka nio fångläger. Ett av dem var fånglägret i Döberitz (som sedan överflyttades till Ruheleben), där huvudsakligen ryska undersåtar voro internerade. Bland de tre till fyratusen civila fångarna befunno sig ett stort antal judar.

Första besöket i Döberitz gjorde jag i sällskap med baron Tiele-Winkler, som ställde sin automobil till mitt förfogande. Då alla formaliteter, såsom t. ex. anmälningen hos kommandanten över lägret o. s. v. voro undanstökade, begav jag mig till fångarna. Inom ett ögonblick voro vi omringade av hundratals människor, som alla sträckte ut sina händer för att erhålla en skrift. Några judiska fångar kände till våra missions skrifter och voro glada att

återse »gamla bekanta», såsom de uttryckte sig. »Här hava vi god tid att studera», menade somliga.

De kristna fångarna, däribland många ryssar, polacker, letter, ester och till och med finnar, bådo enträget om skrifter, och de som ej kunde få några voro mycket bedrövade. Då lägret flyttades från Döberitz till Ruheleben, besökte jag ännu några gånger detsamma och utdelade flera tusen exemplar av den Heliga Skrift och traktater på de olika språken.

Personliga samtal om frälsningen kunde tyvärr ej så ofta, som önskligt varit, få förekomma.

Såvitt jag kunde se, var en bestämd ordning rådande bland fångarna. Måltiderna intogos regelbundet, och det var dem dessutom till-

låtet att för egna medel erhålla litet extra i marketenterierna. Klagomål över dålig behandling har jag icke hört, men naturligtvis märkte jag, att alla längtade efter sina anhöriga i hemlandet.

Jag kan aldrig förgäta, huru en bland dem ropade, då jag med en vän gick igenom barackerna i Ruheleben och delade ut skrifter: »Vad tjänar det till, jag vill hem, hem. Jag vill återse de mina», varefter han sjönk ned på sitt läger. Mina försök att trösta honom syntes vara fåfänga.

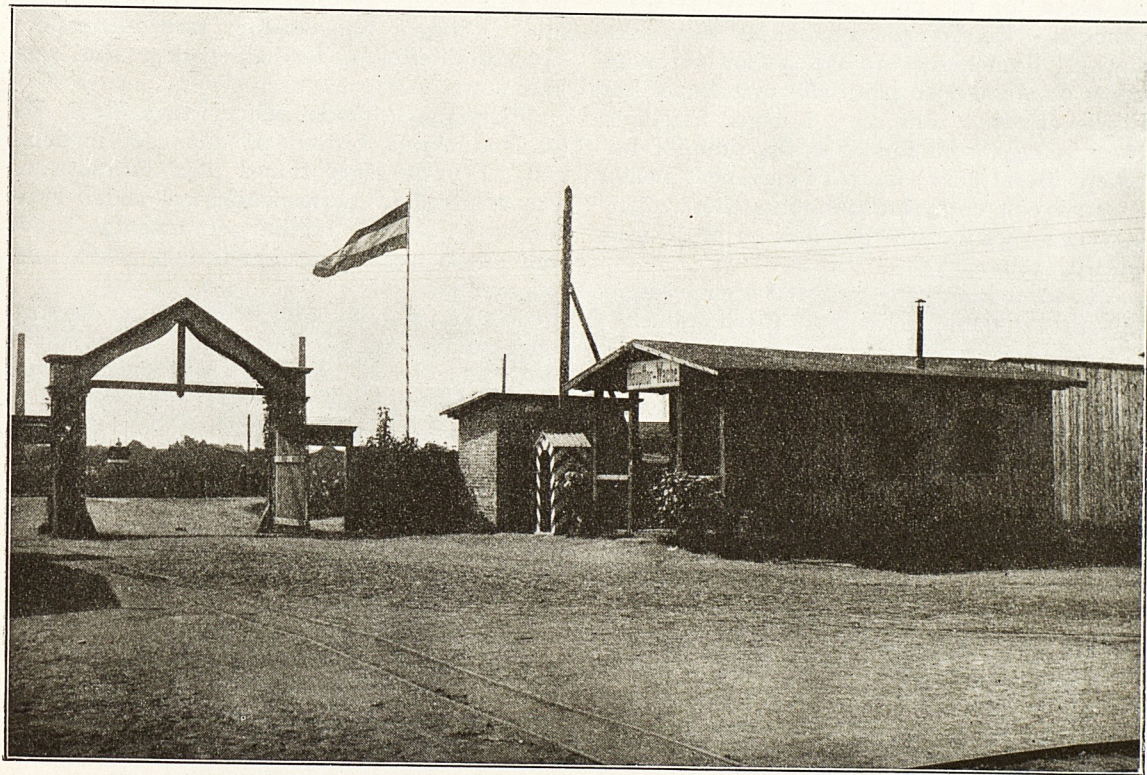
Nu ock några bilder från gatulivet i Berlin, sådant det tedde sig första veckorna efter krigsutbrottet. Icke alla utlänningar blevo internerade, tusen och åter tusen funnos på pensionaten och hotellen. Hundratals av dem blevo plötsligt utan medel. Under det att å ena sidan folket, jublande över den första tyska segern, drog genom gatorna, såg man framför judiska församlingens hjälpföreningar, vid polismyndigheterna och framför spanska konsulatets byggnad män och kvinnor, ynglingar och unga flickor samt barn ur alla samhällsklasser, ja, företrädesvis ur de mera välsituerade klasserna, med uttryck av djupt lidande och stor ångest på sina ansikten. Människor, som

aldrig i sitt liv förstått, vad lidande och uthärdande vill säga, fingo nu erfara, vad hunger är. Det inträffade till och med, att barnen för att stilla sin hunger stulo frukostbröden från tjänstemännen på byråerna. Vad jag sett av nöd och elände i de hus, där utlänningar bodde, kan icke beskrivas.

I samma hus, där vi hade våra sammankomster, finnes ett pensionat, där flere ryska familjer bodde. Då de givit ut sitt sista öre, förberedde dem värden på, att de hade att se sig om efter en annan bostad. Med tillhjälp av kristliga vänner lyckades det mig att få ett hem åt dessa familjer, varest de fingo det gott på allt sätt.

Genom tillstånd av högste befälhavaren över tredje armékåren fick jag besöka sex fångläger, där manskapet hysts in och två läger, varest officerare voro internerade.

I de flesta läger, som jag besökt, äro barackerna strålförmigt byggda omkring en stor rund plats. Varje barack har plats för 600 man. Sovplatserna äro byggda i tre våningar över varandra. Mellan de egentliga sovpplatserna ligga dithörande mellanlägenheter, där bord finnas samt anordningar för diskning av fat och bågare. Stora kaminer göra

Huvudingången till ett fångläger.

sitt bästa för att uppvärma den vidsträckta baracken. Belysningen utgöres av elektriska lampor. Barackerna äro skilda från varandra genom en stor öppen plats, där manskapet har tillfälle att fritt röra sig. I några fångläger står en fånge, som förstår tyska, framför baracken. Han tjänar som tolk i umgänget mellan fångarna och de tyska soldaterna eller befälet. På ryggen och bröstet bär han en skylt med påskrift: tolk.

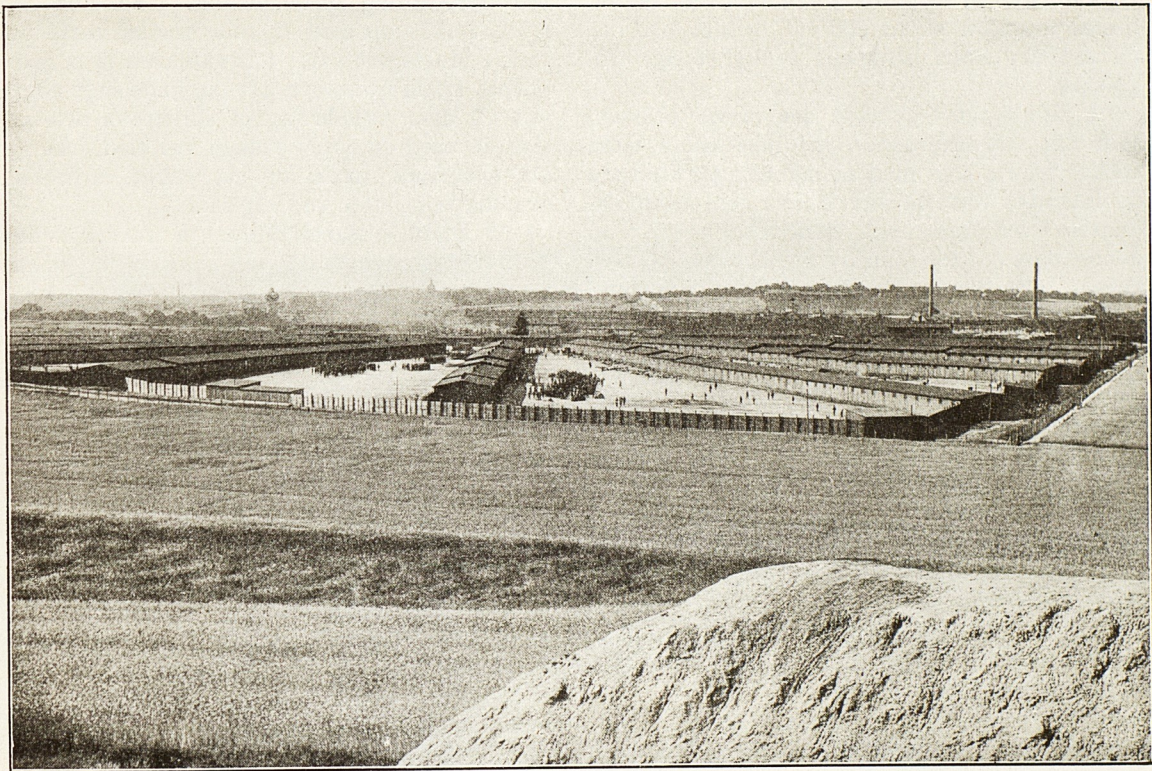
Utportionering av mat till denna stora mängd av människor är visst ingen lätt sak, men det är dock förvånansvärt att se, med vilken punktlighet och ordning detta sker. Soldaterna uppställas barack- eller kompani-vis och föras i militärisk ordning till kittlarna, ur vilka var och en i tur och ordning får sin mat i metallkärl. Mycket noga övervakas, att ej någon får två portioner. I ett läger hörde jag plötsligt någon skrika: »Ett aeroplan!» Jag trodde verkligen, att en flygmaskin flög över lägret. Min ledsagare log och sade: »Vet ni vad det betyder?» Jag svarade, att jag trodde, att ett aeroplan flugit över lägret. »Nej», var svaret, »det är så att ryssarna passa på och skrika 'Aeroplan', då de se, att en, som redan fått sin portion, gör ett försök att få något för

andra gången. Lyckas det denne att komma undan, undgår han straffet, men rättar han sig icke därefter, så får han stryk av sina egna kamrater.»

Fångarna få skriva och mottaga brev. De få även skriva breven på sitt eget modersmål. I varje läger finnas flera översättare, som kontrollera korrespondensen under uppsikt av en officer. Jag har sett tusentals brev, som skulle avgå samt hundratals paket, som ankommit.

Jag kan ej underlåta att omnämna åtminstone vad jag själv sett, nämligen bevakningsbefälets samvetsgrannhet och den goda förvaltningen av lägret, när det gällt omsorgen om de fångna. En befälhavare över fånglägret i G. har på sitt kontor ett fönster, varifrån allt som tilldrager sig i lägret kan observeras. Denne kommandant är på sin post från tidigt på morgonen till sent på aftonen och har ett öra men ock ett hjärta för de under hans uppsikt stående fångarna.

Överbefälhavaren över lägret i F. är en man som med varmt intresse sörjer ej blott för fångarnas lekamliga utan även för deras andliga behov. Ett exempel, som bevisar ovanstående, må vara nog: Bredvid den vackra tält-

Vy över fänglägret i Frankfurt an der Oder.

kyrkan, som är uppförd å ena sidan av lägret, finnes å andra sidan ett väl ordnat badhus, på det att även kroppens renlighet må tillgodoses.

I fånglägret i C. sade den ryske prästen, som där var internerad, att han sällan hade träffat några, som med så mycken kärlek bure de lidandes nöd på sitt hjärta som kommandanten över lägret och dess officerare. Vad denne pastor sade, fann jag bekräftat genom dessas förhållande gent emot mig och mitt arbete.

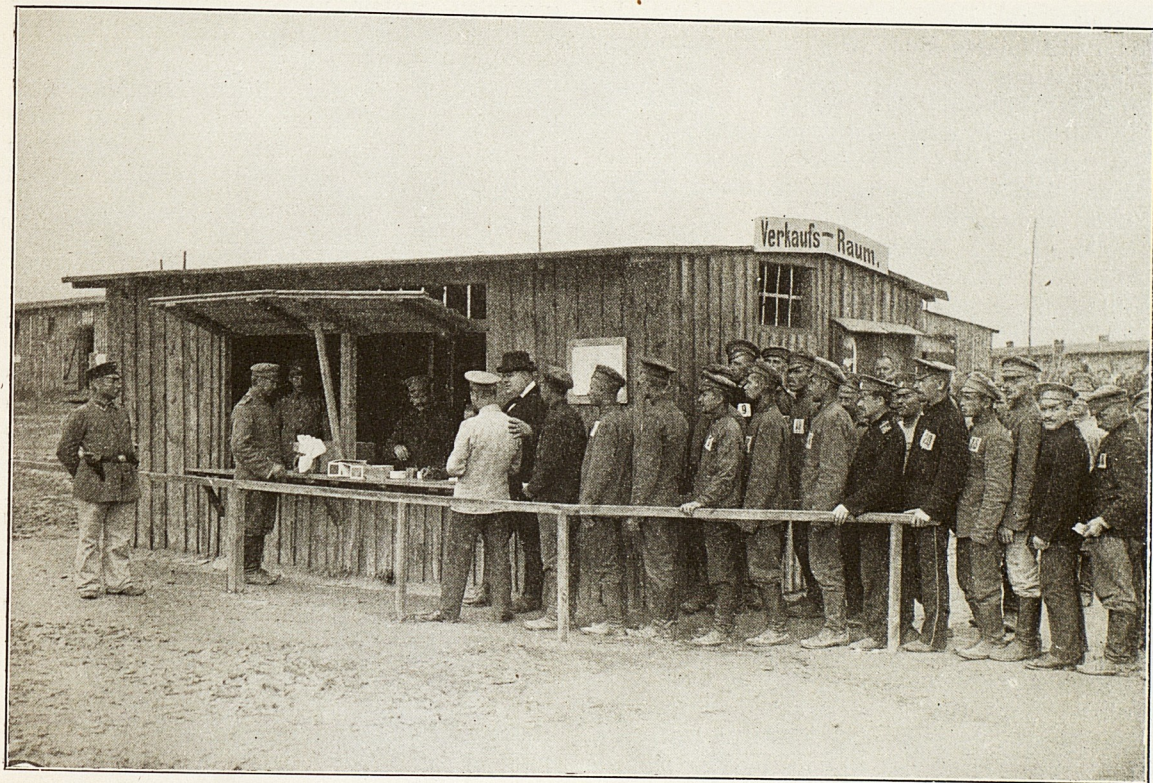
En underofficer, som arbetar på kommandoexpeditionen, sade till mig: »Vi betrakta ej fångarna såsom våra fiender. De stå under Röda Korssets skydd.» Men av än större värde är, vad överbefälhavaren över lägret i F., general K. v. T., sade: »Fångarna hava samma rättigheter som den tyske soldaten i krigstid. Men kanske Ni hört talas om, huru soldaterna ibland bli bundna vid ett träd eller en stolpe. Saken är mycket enkel. I krigstider kan man nämligen ej bestraffa någon med arrest, fastbindandet vid ett träd eller en stolpe ersätter arresten.»

Skriftspridningen var olika i olika läger, allteftersom förhållandena medgävo och läg-

rets förvaltning ordnade det. Så fick jag t. ex. i sällskap med en tolk besöka varje barack i fånglägret i G. Fältväblarna läto manskapet träda fram, och när jag hade sagt några ord till dem, delade jag ut skrifterna och avslutade med en bön. Tolken var med, icke för att översätta, utan för att enligt militärisk ordning höra efter vad jag sade.

Så snart ryssarna hörde de första orden på sitt eget tungomål, såg man tårar glänsa i mångas ögon. Då jag kom till orden: »Jag bringar eder det för oss alla heliga evangeliet om Jesus, vår Frälsare», blottade de sina huvud, och många gjorde korstecknet. Tolken, som tycktes vara religiöst likgiltig, blev, vid anblicken av vad han såg, allt varmare, och i den tredje baracken, då mina två korgar och en koffert voro tömda på sitt innehåll, frågade jag honom, om jag finge bedja en kort bön. »Ja visst», sade han, »det må Ni gärna göra.»

Man måste själv ha varit med för att förstå, vilken verkan evangelium har på ryssarna, och huru man känner det att få vara tolk under religiösa känslor inför människor, som leva under svåra förhållanden och i främmande land, avskurna från allt, vad som är dem kärt

Marketenteri.

och dyrbart. Då skall man också få förståelse för ryska folkets djupt religiösa och veka läggning.

Efter att ha besökt lägret i G. reste jag till närmast liggande läger, nämligen det i F. Jag hade nu blott helt litet kvar av trakaterna, därför gällde det nu närmast att förskaffa sig en del upplysningar.

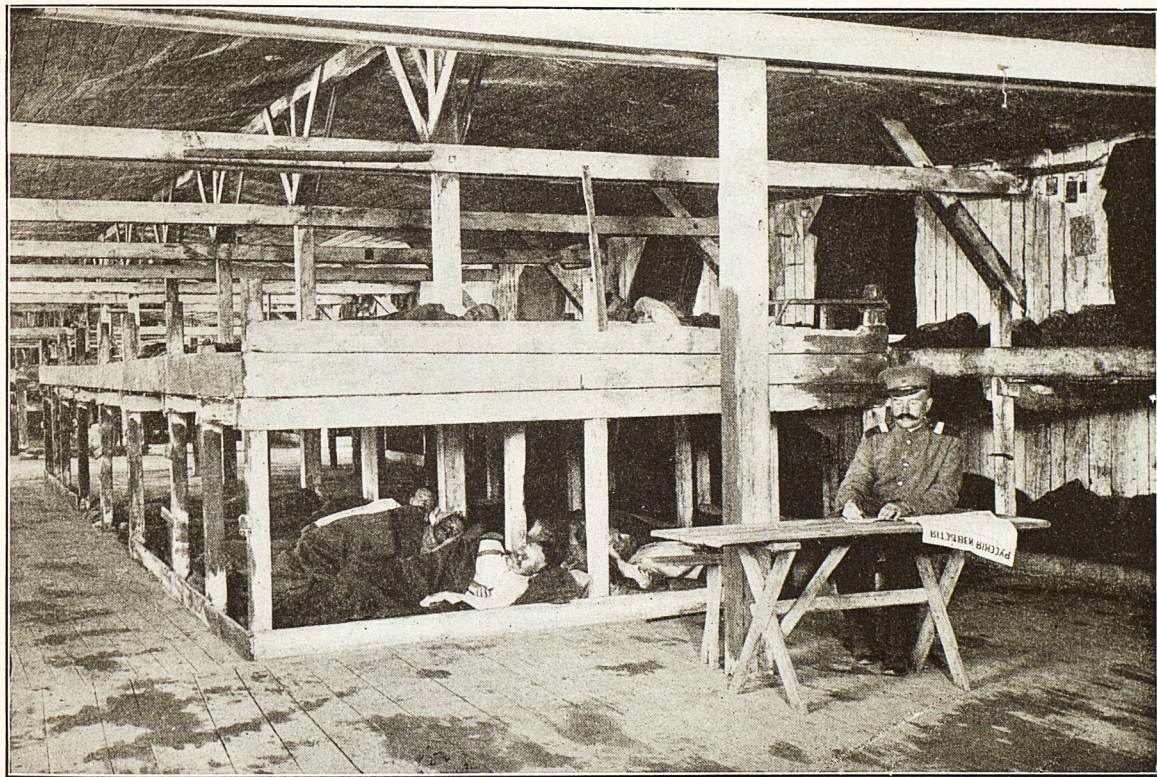
Då jag på kommandoexpeditionen framlade mitt ärende, sade adjutanten till mig: »Vi ha länge väntat Eder. Men då nu överbefälhavaren är här, vill jag föreslå, att Ni själv söker upp honom.» Detta skedde. Vänligt och kärleksfullt mottogs jag av generalen, och med den snabbhet i beslut, som är egen för de tyska officerarna, lämnades mig frihet att själv avgöra, huruvida soldaterna genast skulle kompanivis träda fram. Jag tackade för tillmötesgåendet men sade, att jag tyvärr ej hade så många skrifter att dela ut, men att jag på eftermiddagen skulle resa till Berlin för att skaffa nya. Så ville jag komma tillbaka dagen efter och då på nytt taga upp arbetet med traktatutdelningen. Jag vore dock tacksam, om jag finge fördela den lilla rest, jag ännu hade kvar, bland de sjuka på lasarettet. Detta medgavs genast. »Naturligtvis», menade

generalen, »måste ni ock hava tillåtelse av överläkaren, ordonnansen skall meddela honom mitt medgivande.»

På sjukhusets expedition fann jag likaledes vänligt tillmötesgående. Såväl överläkaren som tjänstemannen på expeditionen gåvo vänligt och villigt sitt medgivande, och strax därefter infann sig en rysk läkare, som förstod tyska, polska och ryska. Han följde mig från bädd till bädd, så att var och en av hans patienter måtte få en skrift. Jag blev sedan presenterad för de andra ryska läkarna och fick röna ett hjärtligt mottagande.

På lasarettsgården fanns bland fångarna en rysk kantor (Psalomtschik). Denne var särdeles glad över utdelningen av skrifter bland de sjuka. Han frågade, om jag ej ville vara honom behjälplig vid en begravning, som skulle äga rum dagen därpå. »Jo, det vill jag gärna», svarade jag, »om jag får kommandantens tillåtelse.» Det fick jag ock.

Dagen därpå infann jag mig i lägret med ett helt lager av Nya Testamenten och traktater. Det var en skön vinterdag. Solen strålade och belyste hela lägerplatsen och glittrade på rimfrost och istappar. Kompanier på omkring 6 à 700 man marscherade fram

Det inre av en barack för fångna.

och bildade en rektangel. Jag stod i deras mitt med skrifter på de olika språken upplagda på ett bord. »Till bön», kommenderades på ryska språket. Alla blottade sitt huvud. Jag bad en kort bön och talade sedan några ord till dem, varefter utdelningen av skrifter begynte. Varje soldat erhöll ett Nya Testamente eller en skrift på det språk som önskades.

Så fortsatte vi vårt arbete från den ena barackgården till den andra. Till en kvart före tre arbetade jag oavbrutet i det fria, utdelande skrifter och ord till tröst för de fångna. En mera stämmingsfull gudstjänststund än denna under Guds fria himmel inför tusentals människosjälar, som behövde tröst, har jag aldrig upplevat.

Klockan tre mötte jag liktåget. Den ryska kör, som bildats av förut nämnde kantor, sjöng kraftigt de ryska kyrkosångerna. Vid graven talade jag en stund på ryska språket.

Dagen därpå inbjöd mig kommandanten att fara med honom till lägret. Detta skedde, efter det att han aftonen förut i sin bostad haft ett två och en halv timmes samtal med mig angående min ställning och ändamålet med mitt arbete.

Ankommen till lägret fortsatte jag hela

förmiddagen arbetet på samma sätt som förut. Detta läger fick jag besöka ännu flere gånger, och sedan 10,000 fångar förflyttats därifrån till Syd-Tyskland fick jag under julen förse de nykomna 10,000 med skrifter.

Senare besökte jag i staden K. fångna officerare, som voro internerade i två fästningar. För att hinna uträtta så mycket som möjligt måste jag med bil söka nå de båda fästningarna. Då alla formaliteter, som på grund av förhållandena här voro större och svårare än i vanliga fångläger, voro undanstökade, kunde jag börja arbetet. Ledsagad av en tolk gick jag från rum till rum. Vi började med det rum, där högre officerare befunno sig, såsom generaller och andra. Jag meddelade kort och rakt på sak ändamålet med mitt besök och frågade, om jag finge räcka dem skrifterna. Gärna mottogo de evangelierna och ville betala därför, vilket jag tacksamt avböjde. Under dessa dagar delade jag ut 800 exemplar av Nya Testamentet och många traktater.

Även härifrån medtog jag oförgätliga intryck. Så var t. ex. officerarnas och prästernas första fråga, om också soldaterna hade fått Nya Testamentet. Då jag svarade, att jag nyss förut varit och delat ut skrifter i de fång-

Köket. I.

läger, där manskapen voro internerade, glad-
des de mycket.

I ett av rummen räckte efter bönestunden
en officer mig handen under tårar och föll så
ned på sitt läger med de orden: »O, Gospodie
tu sche jesi spasitel nasch.» (O, Herre, du är
dock allas vår frälsare.)

Några officerare framställde det förslaget
att göra en insamling till godo för skriftsprid-
ningen, vilket jag likaledes tacksamt avböjde.

Många tillfällen att utdela skrifter gavs
mig även ute på gatorna, där de utländska
judarna samlades i massor. Där kunde jag
ock få tala med den enskilde om det enda nöd-
vändiga. Vad jag därvid såg och upplevde
är ej lätt att skildra. De mest varierande situa-
tioner än av djupt vemodig än av komisk art
upprullas för mina ögon, när jag tänker till-
baka på denna tid.

De judiska flyktingarna ha genom den
judiska församlingens försorg inkvarterats i
de stora rum, som finnas i Zoologiska träd-
gården. Jag besökte där en judisk familj från
Polen, som anbefallts mig av en kristen vän.

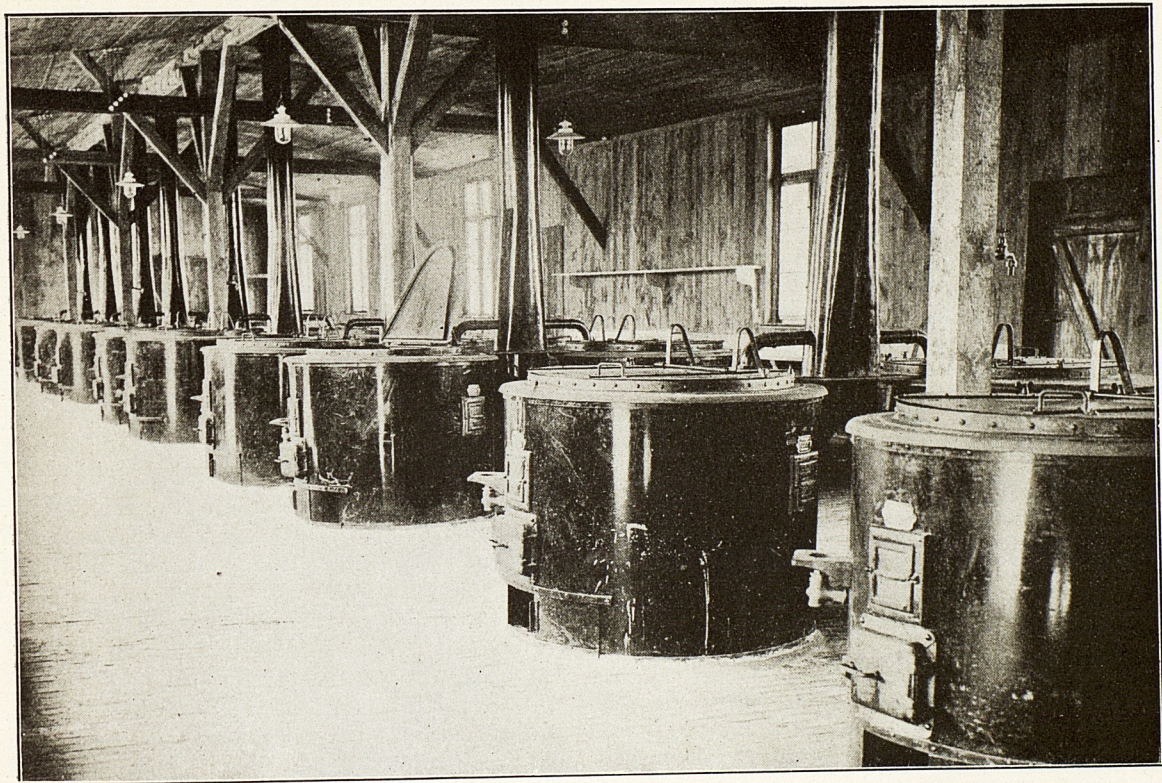
Det var aftonen före försoningsfesten och da-
gen före deras avresa. Då jag räckte dem en
liten gåva, såg jag många händer sträckas ut
efter hjälp. Det dröjde emellertid icke länge,
förrän uppsyningsmannen från den judiska
församlingen rätt kraftigt antydde, att jag
skulle lämna platsen.

Mycken tid och arbete ägnade jag beford-
randet av brev till fångar i olika länder, i syn-
nerhet mellan Ryssland och Tyskland.

Försändandet av skrifter och traktater
till fångläger utom provinsen Brandenburg
fordrade likaledes mycken tid. I genomsnitt
har jag delat ut över 20,000 exemplar av den
Heliga Skrift och 100,000 traktater på ryska
språket. Dessutom nästan hela förrådet av
våra missionstraktater och Nya Testamenten.
Fånglägren har jag besökt 45 gånger.

*

Detta om mitt arbete bland de civila och
krigsfångarna i Tyskland. Nu vända vi oss
till de till hemlandet genom Sverige återvän-
dande flyktingarna.

I köket. II.

II.

Med invalidtågen mellan Haparanda och Trelleborg.

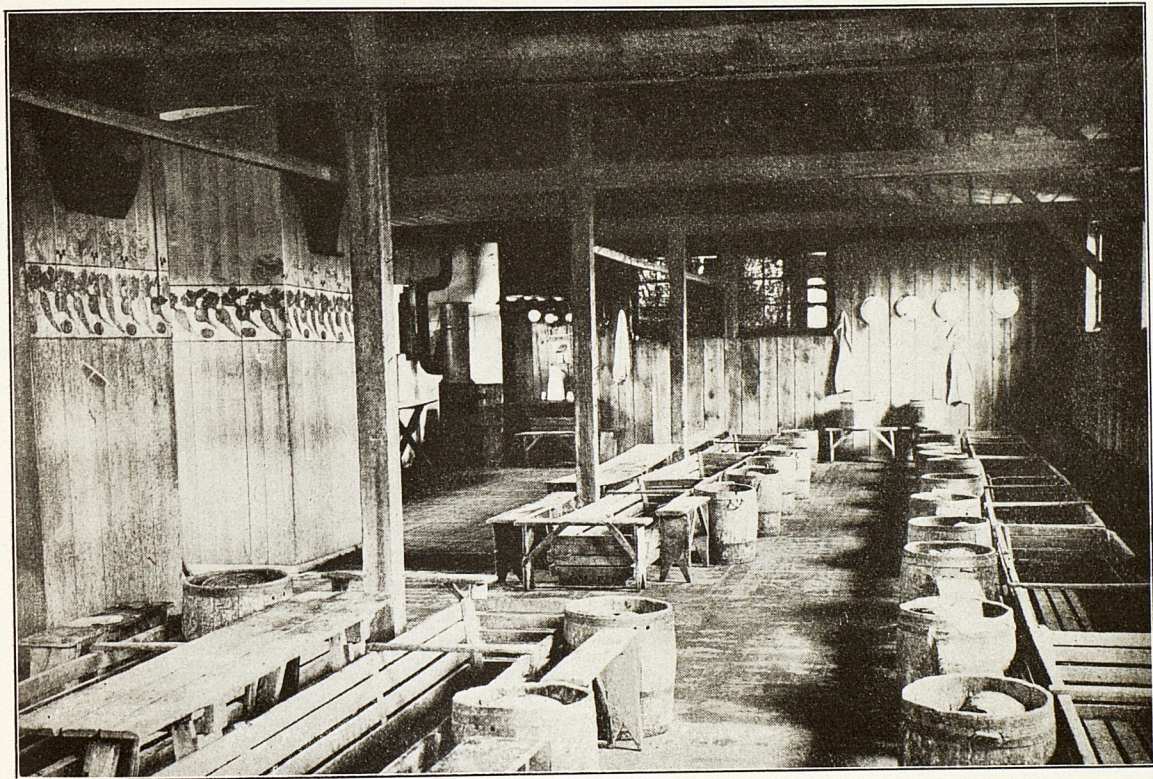
Den 26 augusti kl. 7 på aftonen lämnade jag Stockholm för att nästa morgon möta det tåg, som kommer från Haparanda och anländer till Hallsberg kl. 9 43.

Det nya arbete, som förestod mig, och glädjen över att få utföra detsamma sysselsatte mina tankar under återstoden av natten. Nästa morgon var jag redan kl. $1/2$ 9 vid stationen och såg, huru allt förbereddes. Några av legationens damer samt sjuksköterskorna från Röda Korset stodo där redo att dela ut sina kärleksgåvor. Jag presenterade mig för generalstabsläkaren, doktor Nettelblad, och befälhavaren, överstelöjtnant M., likaså för stationsinspektoren. Läkaren, en man på omkring 60 år, var en äkta svensk typ. Med hjärtlig vänlighet mottog han min anmälan och

sade, att han intet hade att invända mot mitt arbete. Lika vänlig var överstelöjtnant M. och ordnade allt till det bästa. Det tåg, på vilket vi väntat, anlände nu. I fönstren och på plattformen satte händer sig i rörelse för att hälsa främlingarna.

Att man, trots krymplingarnas beundransvärda hållning, icke kunde hålla tillbaka tårar av vemod är självklart. Icke i kommandoton utan liksom en bön framsades befälhavarens order om uppställning av de tyska och österrikisk-ungerska invaliderna. En avdelning fördes in i matsalen, där man gjort i ordning en riklig och god frukost för dem.

De invalider, som icke själva kunde betjäna sig, funno kärleksfull hjälp av systrarna från Röda Korset och legationens och föreningarnas

Rum för potatisskalning.

damer. De tävlade om att bistå invaliderna i det som fattades dem.

Då främlingarna vilat ut litet i parken, bad jag om tillåtelse att få ställa ett kort Guds ord till dem. Texten var ur Klag. 3: »Herrens nåd är det, att det icke är ute med oss, ty det är icke slut med hans barmhärtighet. Den är var morgon ny, ja, din trofasthet är stor.»

Jag yttrade bland annat följande: »Mina älskade bröder! I det att jag i vår Herres namn hälsar eder såsom hemvändande, blir det svårt för mig att vid tanken på allt, vad ni genomlevat, finna de rätta orden. Men jag tänker, att ni äro ense med mig däri, att 'det är Guds barmhärtighet, att det icke är ute med oss'. Ni ha förlorat mycket i fråga om kroppskrafter och sådana möjligheter, som stå dem till buds, som ha en frisk kropp, men ni kunna alltid få äga det, som uppväger allt annat: Guds godhet och barmhärtighet. Edert offer var icke förgäves. Gud har underbart hjälpt edert fosterland, och Guds godhet skall icke vara förgäves mot eder. Det är ännu icke ute med oss. Gud har bevarat och behållit eder vid liv för att nu på ett särskilt sätt få bevisa eder sin nåd och kärlek.

Ni veta alla av bibliska historien, huru

Jesus helst och längst uppehöll sig hos dem, som voro helt och hållet hjälplösa och därför hänvisade till andras bistånd. Över dessa lidande utgöt han på det allra frikostigaste sin kärlek. Denna kärlek, som lättar lidandena i världen, och som leder in i härligheten, skall ledsaga eder och förvandla edert liv till en stilla tillbedjan och tacksamhet inför Gud. Give Herren eder nåd att hängiva eder åt denna kärlek.»

Samma ord upprepades för de andra invaliderna, som just voro färdiga med frukosten men ännu sutto kvar vid bordet.

Överstelöjtnant M. bad mig att även tala något Guds ord till de icke tysktalande, vilket jag ty värr blott kunde göra på polska, under det att en judisk invalid från Ungern översatte till ungerska.

Sedan utdelade jag några skrifter och gick för att hälsa på dem, som måst stanna kvar i vagnarna. Även här försökte jag att få säga ett ord till tröst.

Doktorn, som gick igenom vagnarna och besiktigade allt, gav mig på sitt vänliga karaktéristiska sätt vid mitt erbjudande att tjäna honom som tolk följande svar:

»Jag skall nog göra mig förstådd» och visade,

Utdelning av paket.

huru detta skulle tillgå genom några vänliga åtbörder. Det låg så mycken välvilja i detta. Mellan detta rörande uttryck av hjärtlighet, läkaren och invaliderna emellan, fick ingen tredje blanda sig in.

Klockan 11 reste jag med tåget till nästa station och hade ännu en gång ett tillfälle att språka med de enskilda. Jag fick även se, huru propert allt hölls, och huru glada såväl tågets läkare som systrarna från Röda Korset och sjukvårdarna voro att få betjäna de sjuka. Gud välsigne deras uppoffrande tjänst!

I Mariedam steg jag på tåget, som kom från Trelleborg och förde med sig ryska invalider. De sågo alla ut att må förträffligt, så att doktorn och systrarna förvånade sig över tillståndet bland dem. En svensk officer, som såg på sårens beskaffenhet, frågade, huru det var möjligt, att de av den tyska regeringen blivit utlämnade som invalider. Trots detta upphörde de icke att klaga över den dåliga behandling, som kommit dem till del i Tyskland. Då jag frågade en av dem, huru det kom sig, att han såg så välmående och vårdad ut, svarade han mig, att han fått många paket från Ryssland.

Till ryssarna riktade jag några ord med anslutning till Joh. 5: 39. Ungefär följande

yttrades: »Kära bröder och kamrater! Jag kommer icke till eder såsom själasörjare eller pastor utan som eder medbroder i lidandet. Ni liksom tusen andra ha fått genomgå det djup av elände och bedrövelse, som kriget fört med sig. Vi veta ej och vilja ej veta, vem som är skulden till detta fruktansvärda krig. Ett är visst, att vi som syndiga människor hava delaktighet i detta elände. Ju mera vi inför Gud bekänna och tillstå vår synd, ju rikare blir hans barmhärtighet och hans nåd. Det eviga livet kan då ingen taga ifrån oss. Det går genom lidande till härlighet och genom död till seger.»

Jag förbigår de obehag, som genom missförstånd kommo mig till del från en rysk dam.

Hon var nämligen av den mening, att de ryska invaliderna genom sin vistelse på slagfältet och genom sina lidanden hade blivit heligare och därför ej behövde vara föremål för evangelisation. »Ja, om vi vilja komma till himmelen, måste vi vända oss till dem, ja bedja, att de måtte tillåta oss att göra dem sällskap till himmelen.» Huruvida ryskan sade detta på fullt allvar eller icke kan jag icke bedöma. Men så talade hon med människorna.

Den 31 augusti mötte jag för andra gången

Pakettransport.

det från norr kommande tåget. Blott 124 invalider voro med, däribland 17 tyska och en österrikisk-ungersk officer. Ungefär 12 av de svårast skadade stannade kvar i vagnarna. Jag besökte dessa först och delade ut skrifter bland dem. Då invaliderna hade samlats i parken, bad jag om tillåtelse att få säga dem ett Guds ord och yttrade ungefär följande:

»Käre bröder och kamrater! Vad bedrövelse vill säga ha ni bäst erfarit i edert eget lidande och sett med egna ögon. Men bedrövelserna på jorden, huru stora de än må vara, äro ej slutet på Guds vägar med människorna. Gud kan föra ut ur lidandet och bedrövelsen och in i sin härlighet. Och han skall ock föra eder in i sin härlighet, då ni blivit tvagna i Lammetts blod. Gud välsigne eder, Gud give eder ett glatt återseende med edra kära».

Den österrikisk-ungerska officeren hade vänligheten att tolka mig och tackade för de ord jag ställt till de sårade.

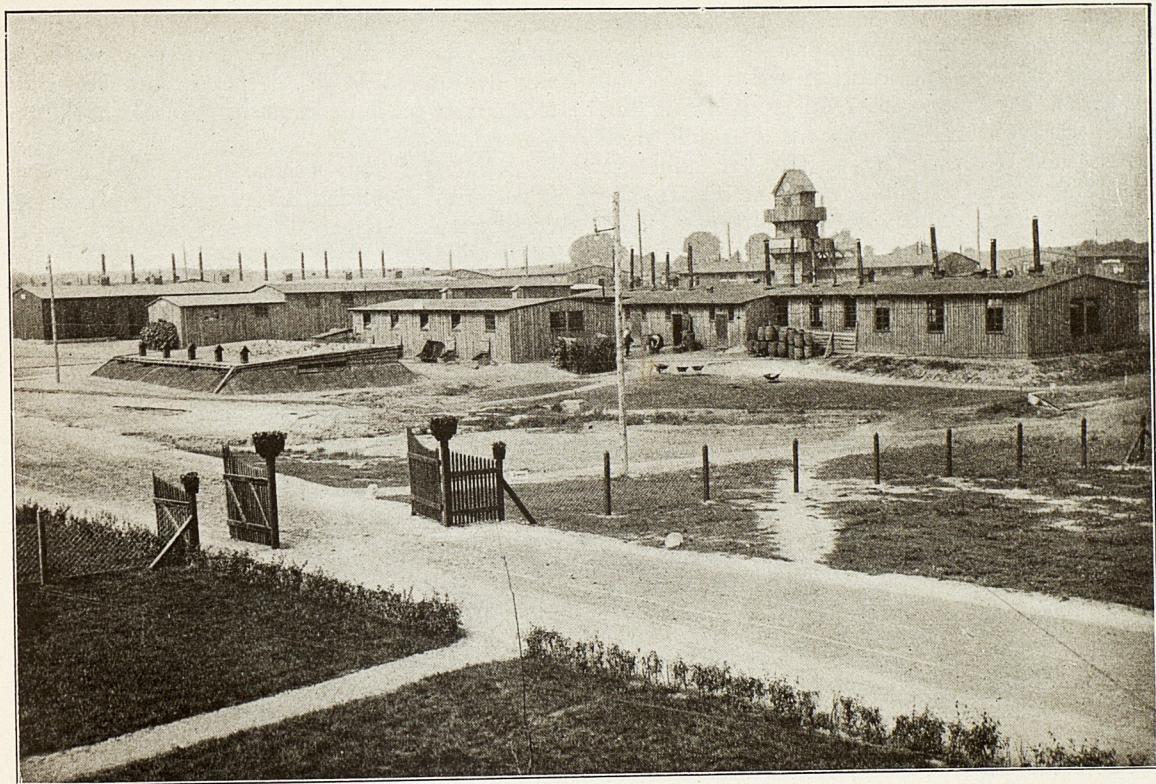
Med uppriktig glädje såg jag, huru hjärtligt och älskvärt representanten för den tyska kolonien och österrikisk-ungerska och tyska legationen umgingos med invaliderna. En tysk dam från Cöln, fru von F., delade under uppriktigt deltagande ut kärleksgåvor. Hon besökte

de svårast sårade på tåget och talade med var och en enskilt; från hela hennes väsen utstrålade godhet och vänlighet. Även de båda damerna från Röda Korset, fru T. och fröken M., voro med å detta tåg.

Österrikiska legationen var representerad av en doktor B., som även utdelade kärleksgåvor bland invaliderna. Han var en mycket älskvärd person.

Den 3 sept. besökte jag åter det tysk-österrikiska invalidtåget men var denna gång icke i tillfälle att tala till invaliderna i Hallsberg, vilket ej heller var nödvändigt. Hennesmajestät, drottning Viktoria, besökte tåget, och jag vill blott upprepa, vad jag förut har skrivit därom: »Den höga damens tårfyllda ögon, de till hjärtat gående uppmuntrande ord, som hon ställde till invaliderna, hennes outtröttliga, kärleksfulla deltagande för deras lidande och hennes vänliga förfrågan efter de sårades förhållanden visade, huru detta kungliga hjärta är uppfyllt av människokärlek och gudsförtröstan»

Jag kan ej låta bli att omnämna, huru den tyske militärattachén, major von A. och hans fru, antogo sig invaliderna. Än fattade majoren kamratligt en av de sårade under armen och hjälpte honom fram, än satte han sig bred-

Förrådshus för potatis m. m.

vid en annan och berättade, huru Gud hade hjälpt deras stridskamrater. Än tillropade han ett ord till uppmuntran och tröst och försäkrade, att tyska folket väntade sina invalider med mycken längtan, och att de skulle vårda dem med kärlek. Majorskan var angelägen att skära för och hjälpa dem, som voro utan armar, att intaga sin föda, och detta gjorde hon med en blick, såsom när en älskande moder giver sin gosse något gott. Eller ock satt hon hos den fullkomligt blinde medicinaren med ena handen på hans skuldra och med den andra förande maten till hans mun. Då jag såg, huru villigt denna dam och många andra antogo sig de arma människorna, måste jag tänka på, vilken godhet och människokärlek nöden uppväckt och bragt i dagen.

Söndagen den 5 september besökte jag det tyska invalidtåget. Blott 84 sårade medföljde.

De olika ombuden hade medfört så många kärleksgåvor, att de ej hunno utdelas vid tågets korta uppehåll, jag ville därför ej upptaga tiden för dem utan utdelade bland invaliderna de med bibelspråk försedda vykort, som jag fått av Evang. Fosterlands-Stiftelsen. Sedan besökte jag de sjuka, som voro kvar i vagnarna, och talade med en svårt sårad österrikisk of-

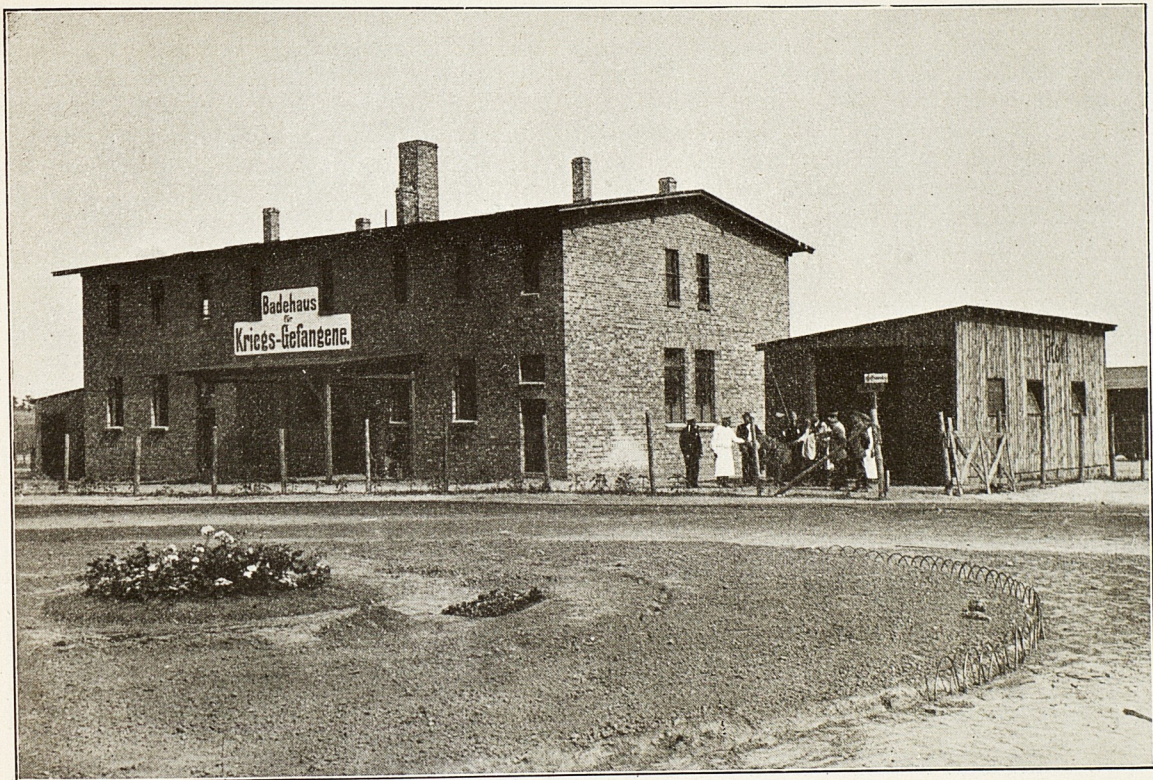
ficer. Då jag sade honom några ord ur den Heliga Skrift, blev han mycket glad och tacksam och omtalade, att detta nu vore hans enda tröst, men på flera månader hade han ej hört ett enda Guds ord.

Nästa tåg jag besökte förde med sig 103 sårade från Ryssland, bland dem tre officerare, en österrikisk-ungersk major och två tyska överstelöjtnanter. Med den svårt sårade löjtnant T. underhöll jag mig allt emellanåt under resan mellan Hallsberg och Trelleborg och läste några kapitel ur bibeln för honom.

Ombord på Birger Jarl visade oss doktor Boström, huru allt var inrättat. Även här kunde man se, att en man med hjärta och vilja, förstånd och insikt hade hand om det hela.

Ännu två gånger fick jag ledsaga de tysk-österrikiska invaliderna till fartyget, och varje gång riktade jag med ledning av ett bibelord några ord till dem och bad en kort bön.

Den 20 september besökte hans kungliga höghet, prins Karl, invaliderna på Birger Jarl, och i hans sällskap var general Ugglä. Prins Karl, som är ordförande i Röda Korset, lade i dagen ett livligt intresse i fråga om anordningarna under resan för de hemvändande invaliderna.

Badhus för de fångna.

Med en välvilja, som är egen för svenskarna, tilltalade den höge herrn invaliderna, hörde efter huru det stod till med dem och intalade dem mod och tröst.

Den 2 oktober reste jag från Trelleborg till Sassnitz med 113 invalider och fick se något av det mottagande, som bereddades de hemvändande. Vad jag såg och erfor därvid skall bliva ett skönt minne för hela livet. Många mottogo med glädje Guds ord, och jag fick se, huru mycken uppoftande, trogen, osjälvisk kärlek lades i dagen från läkarnes, systrarnas och sjukvårdarnes sida vid överförandet av invaliderna.

Den 10 november kom jag till Sassnitz för att därifrån över Trelleborg fortsätta resan till Stockholm. I Sassnitz var det festligt smyckat, i synnerhet landningsplatsen vid hamnen och mottagningshallen strålade i den färgrika prakten av tyska och österrikisk-ungerska flaggor.

210 invalider hade åter kommit från Ryssland (däribland 19 officerare). Många voro mycket svårt sjuka. En 81-årig gubbe, som släpats från Ostpreussen till Sibirien, hade också kommit med denna transport. Huruvida denne kommer att beträda sin hemorts

mark är väl mycket osäkert. Mannen var fullkomligt utmattad.

Fartyget med de hemvändande invaliderna mottages vid landningen av musik. En representant för kejsaren, i regel fursten av Puttbus, hälsar de från främmande land komna krigarna, för vilka en god måltid står i ordning i mottagningshallen. De begåvas med kärleksgåvor och prydas med blommor och nations-tecken.

Då de hemvändande invaliderna komma ut ur omklädningsrummet med sina nya kläder, uniformer, som de erhållit i Sassnitz, fästa kärleksfulla kvinnohänder på deras bröst bibelspråk, omgivna av en krans med grönt.

Jag hörde efter hos överläkaren på Birger Jarl, om det vore mig tillåtet att följa med det fartyg, som skulle taga ombord ryska invalider. Detta tilläts mig utan vidare.

De omkring 200 invaliderna voro nästan alla till utseendet friska, blott en måste bäras. De kommo från de österrikisk-ungerska lägren.

Så reste jag med invalidtåget till Hallberg och därifrån till Stockholm för att nästa dag möta det från norr kommande tåget med tyska och österrikisk-ungerska sårade.

Söndagen den 14 nov. reste jag från Krylbo

En tvättstuga.

till Hallsberg med 210 invalider, som kommit från Ryssland. Under vägen delade jag ut Nya Testamenten och andra skrifter med uppbyggligt och väckande innehåll. En särskild glädje var det för mig att få giva ungrarna Nya Testamenten på deras eget språk.

Gående från vagn till vagn fick jag trycka varje enskilds hand och giva dem ett Guds ord med på vägen. Två judiska fångar från Galizien, av vilka den ene var medicine studerande, togo isynnerhet min tid i anspråk. Denne, som tillhörde den berömda familjen Jolles i Galizien, bad om ett Nya Testamente på tyska språket, som han fullständigt behärskade. Han talade även en flytande hebreiska och hade under sin fångenskap därtill lärt sig ryska.

Hans upplevelser i Ryssland skola ej här meddelas, men väl hans mottaglighet för sanningens ord.

Jag hade sagt till om en andaktsstund för de tysktalande, och bland dem, som infunno sig i vagnen, befann sig också den judiske enarmade invaliden. Då jag språkade med honom en stund, bad han, att jag skulle såsom ett minne skriva in mitt namn i Nya Testamentet. Jag uppfyllde hans önskan, och snart

kommo alla med samma begäran. Man vågar verkligen ej neka genom elände och nöd så svårt hemsökta människor den ringaste önskan.

Tisdagen den 16 nov. reste jag från Stockholm till Hallsberg och steg här på det tåg, som kom från norr med 211 invalider på väg mot hemlandet. Då jag skulle fara med tåget ända till Trelleborg, tog jag mig tillräcklig tid att besöka varje vagn och tala med de hemvändande. Blott få av dem voro svårt sjuka, de flesta kunde röra sig utan hjälp. Ungrarna föreföllo att vara så glada, de sjöngo den ena sången efter den andra, men i deras ögon kunde man läsa vemod och glädje, och sådana känslor av blandad art inlade de ock i sina sånger.

Rörande var det att se, med vilken tacksamhet ungrarna och polackerna mottogo skrifterna, i synnerhet Nya Testamentet, som de sakta och vördnadsfullt berörde med läpparna och kysste. Sedan grepo de mina händer och kysste dem.

Vad de helt oavsiktligt i samtalet inflätade om sina lidanden kan icke här berättas. Men jag önskade, jag kunde återgiva, med vilken uppmärksamhet och mottaglighet invaliderna mottogo det ord, som jag fick bringa dem.

Verkstad för olika slöjdalster.

Även på detta tåg befunno sig två av Israels söner, som blivit sårade vid Karpaterna och därifrån förts till Sibirien. Båda voro från samma stad. En av dem visade mig sina böcker, som han fått taga med sig från fångenskapen samt två glasmålningar, som han erhållit av kamrater. På den ena stå orden: »Blott den, som vet vad längtan är, förstår, huru jag lider. Sibirien 1915», på den andra följande vers:

»Då du glädes eller lider
Och manas att tänka på gamla tider,
Så vänd ock din tanke ibland
Till Sibirien, det mörka land.»

Tyvänn var det mig icke möjligt att besöka nästa tåg, som lämnade Hallsberg den 19 nov., då jag till följd av reumatisk värk blev tvungen att stanna i Malmö.

Mer än jag själv vågar nämna om min anspråkslösa verksamhet och om den tacksamhet invaliderna visade för det ord. som räcktes dem, betyder en skrivelse från löjtnant F., som tolkade mig för ungrarna.

Jag tillåter mig att här meddela densamma, då denna tydligast återger invalidernas tacksamhet.

Ärade Herr Pastor!

Tillåt mig att i mina kamraters och samtliga manskaps namn uttala mitt hjärtliga och uppriktiga tack för utdelningen av de tyska och ungerska biblarna. Personligen kunde jag övertyga mig om, huru oändligt lyckliga de våra voro och äro över att äga denna heliga skrift, ty många av dem ha på flera månader ej varit i det läge, att de kunnat inhämta något till uppbyggelse. — Desto mer värdera de därför nu Guds ord. Även tacka vi Eder för det alltigenom kärleksfulla deltagande Ni visade varje enskild av våra stackars invalider, och vi bedja nu till Gud, att han måtte återgälda detta ädla kärleksverk.

I det att vi ännu en gång försäkra Eder om vår tacksamhet, har jag äran teckna
Med tillgivenhet

E. F—r.
Löjtnant.

De vykort med bibelspråk, vilka jag erhöll från Ev. Fosterlands-Stiftelsen som kärleks-gåvor för invaliderna, beredde dessa mycken glädje.

Har det ej varit lätt för mig att ha blivit tagen ifrån min egentliga verksamhet att re-

En snickeriverkstad.

gelbundet förkunna Guds ord bland judarna efter vår missions grundsatser, så är jag dock tacksam mot Gud för det tillfälle, som givits mig att få tjäna arma och lidande medmänniskor, som icke blott måste sätta livet på spel för sitt fosterland, utan ock genom lidanden och umbäranden, om vilka vi blott kunna hava en obetydlig föreställning, fått smaka livets bitterhet.

Långa månader hava de utan underrättelser från sina kära i hemmet i oavslätlig spänning måst uthärda det dagliga trycket under en hård och rå behandling. Dessutom bevittna, huru den ene kamraten efter den andre till följd av förhärjande sjukdomar, som uppstått genom bristande hygien, ryckes bort från deras sida och bäddas ned i främmande jord. Vilket lidande för själen!

Man tänke sig människor, vana vid renlighet i sina egna hem, huru de väl skola känna det i en längre fångenskap utan möjlighet att erhålla ombyte av underkläder. Därtill den förskräckliga kylan under natten, då bädden blott utgöres av några bräder utan så mycket som en halmsäck eller något att breda över sig.

Huru stort är ej eländet och huru ringa, ja, försvinnande liten den humanitet, som man

berömmar sig av, och som man fordrar av andra. Är det ej Guds vilja, att kriget snart får en ände, så må det förunnas Röda Korset att bidra till förbättrandet av fångarnas läge i alla länder men isynnerhet i Ryssland. Om jag jämför allt vad jag sett i tyska fångläger med vad jag erfarit om behandlingen av fångarna i Ryssland, kan jag ej säga annat än: Fångarna i Tyskland behandlas som människor och efter mänskliga grundsatser. Den, som ej vill tro mig, den må gå in i första bästa fångläger i Tyskland och själv övertyga sig därom.

Vi kunna också häri ej vara emot utan blott för sanningen.

Med tacksamhet vill jag minnas alla dem, som varit mig behjälpliga och visat mig vänlighet vid mina resor på invalidtågen. Först och främst läkarne vid svenska Röda Korset samt sjuksystrarna och sjukvårdarne. Jag har ej träffat någon bland de ärade representanterna för detta härliga kall, som ej med kärlek och glättighet, medkänsla och människovänlighet uppfyllde sina plikter. Även var det en glädje att se samhörigheten mellan läkarne och sjukvårdspersonalen; en vandrande familj med en enda önskan: den att få tjäna och hjälpa.

Ryska balalaikaspelare vid lasarettet.

Jag är även skyldig tågförarne ett hjärtligt tack. Då de sågo, att jag hade fått tillåtelse att fara med, hjälpte de mig på allt sätt.

Till sist men inte minst ville jag uttala mitt hjärtliga tack till herr och fröken Pettersson

på Hallsbergs station för den gästvänlighet, som de bevisat mig. Jag fick, varje gång jag var i Hallsberg, vara deras bordsgäst och erhöill det bästa av allt det goda, som omtänksam kärlek kan uttänka. Hjärtevarmt tack!

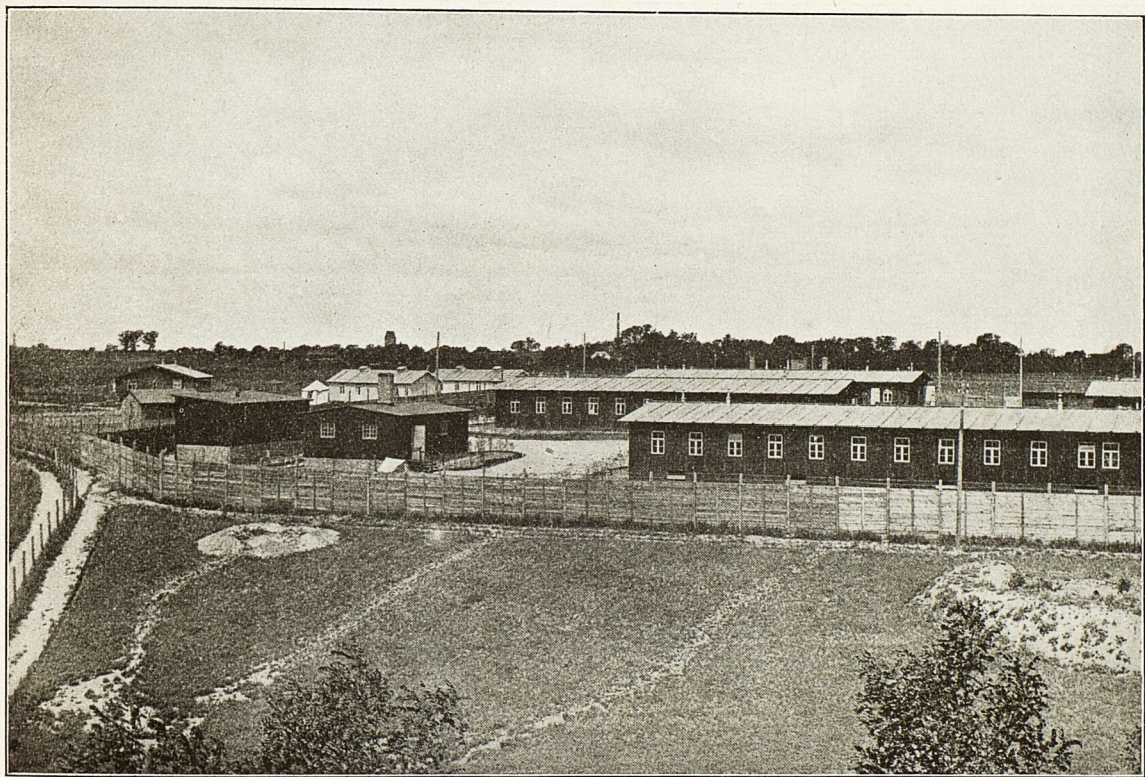

Ryska läkare på sitt rum.

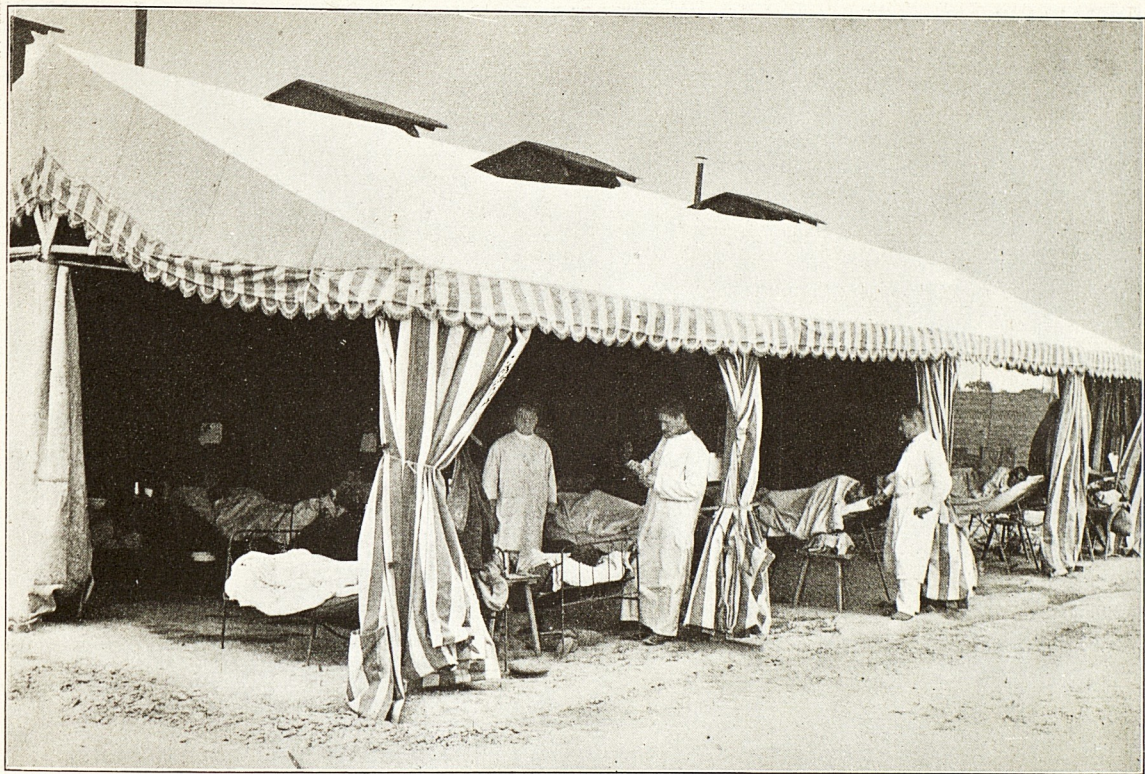
Konsert i lägret vid Frankfurt an der Oder.

Ett nytt lasarett.

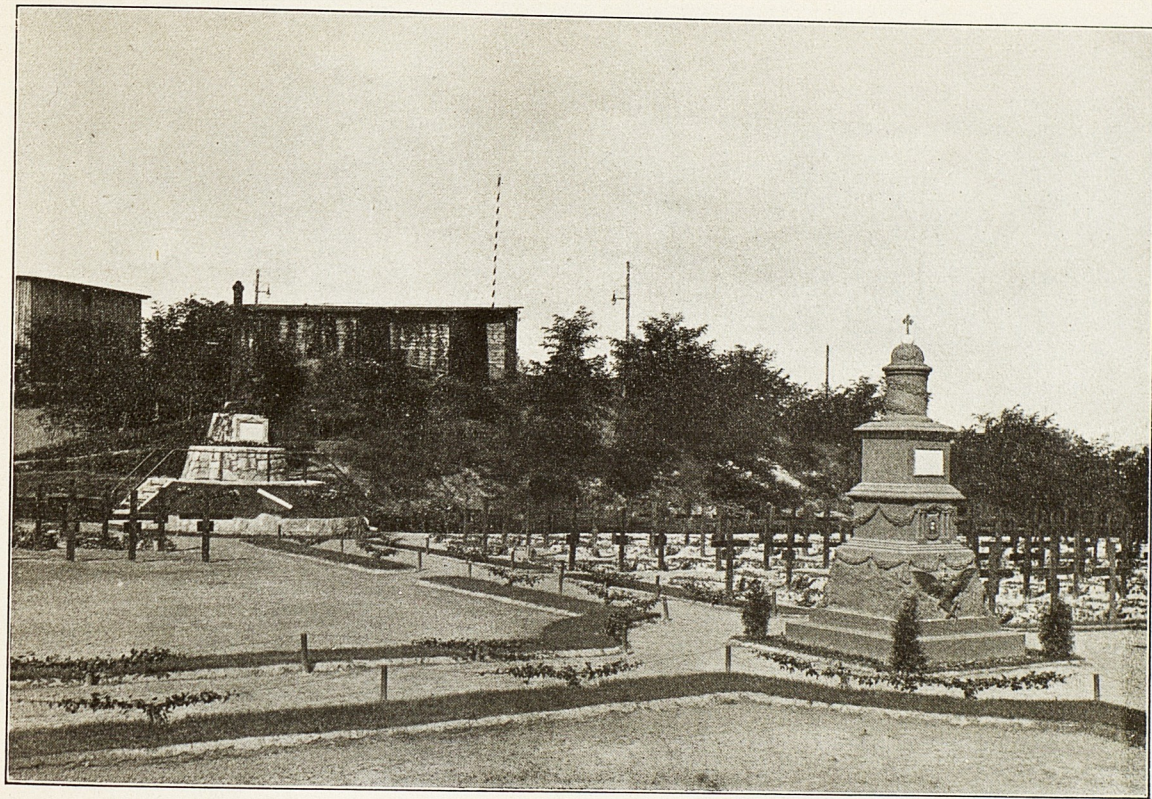
Rysk läkare utför en operation.

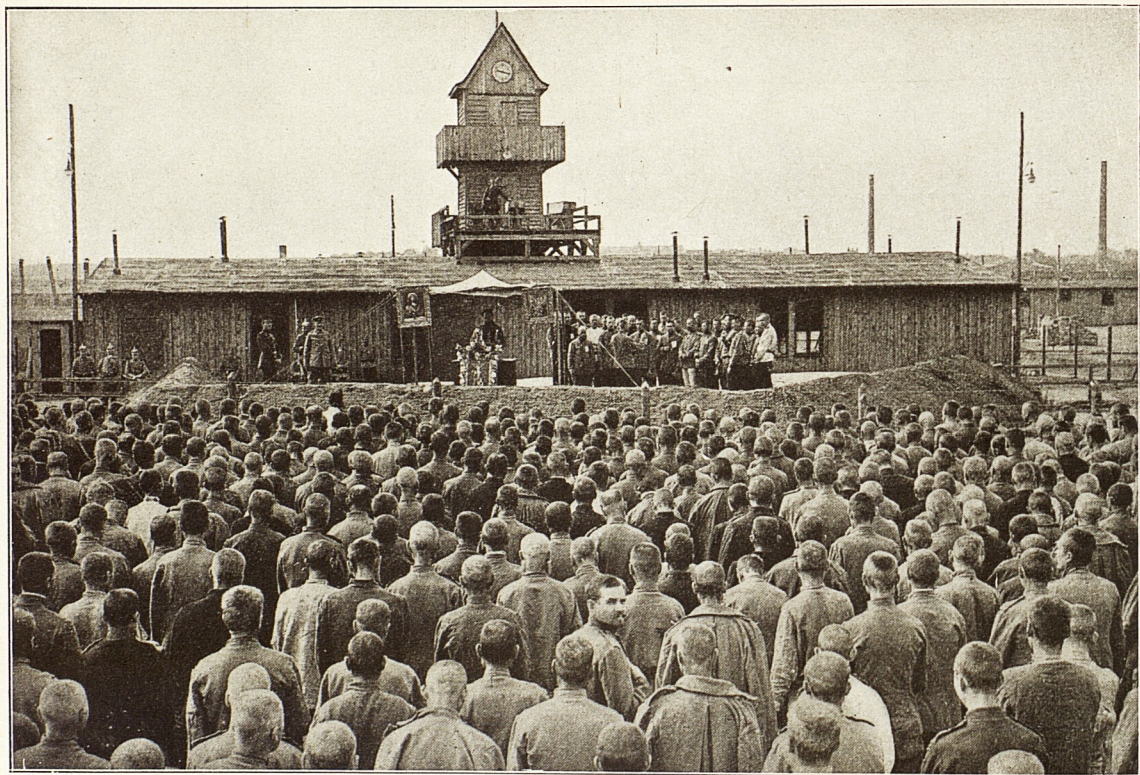
Tuberkulospaviljong.

Sjuksal för fångar.

Begravningsplats för avlidna fångar.

Rysk gudstjänst i det fria.

Rysk begravning.

Ankomsten av en fångtransport.

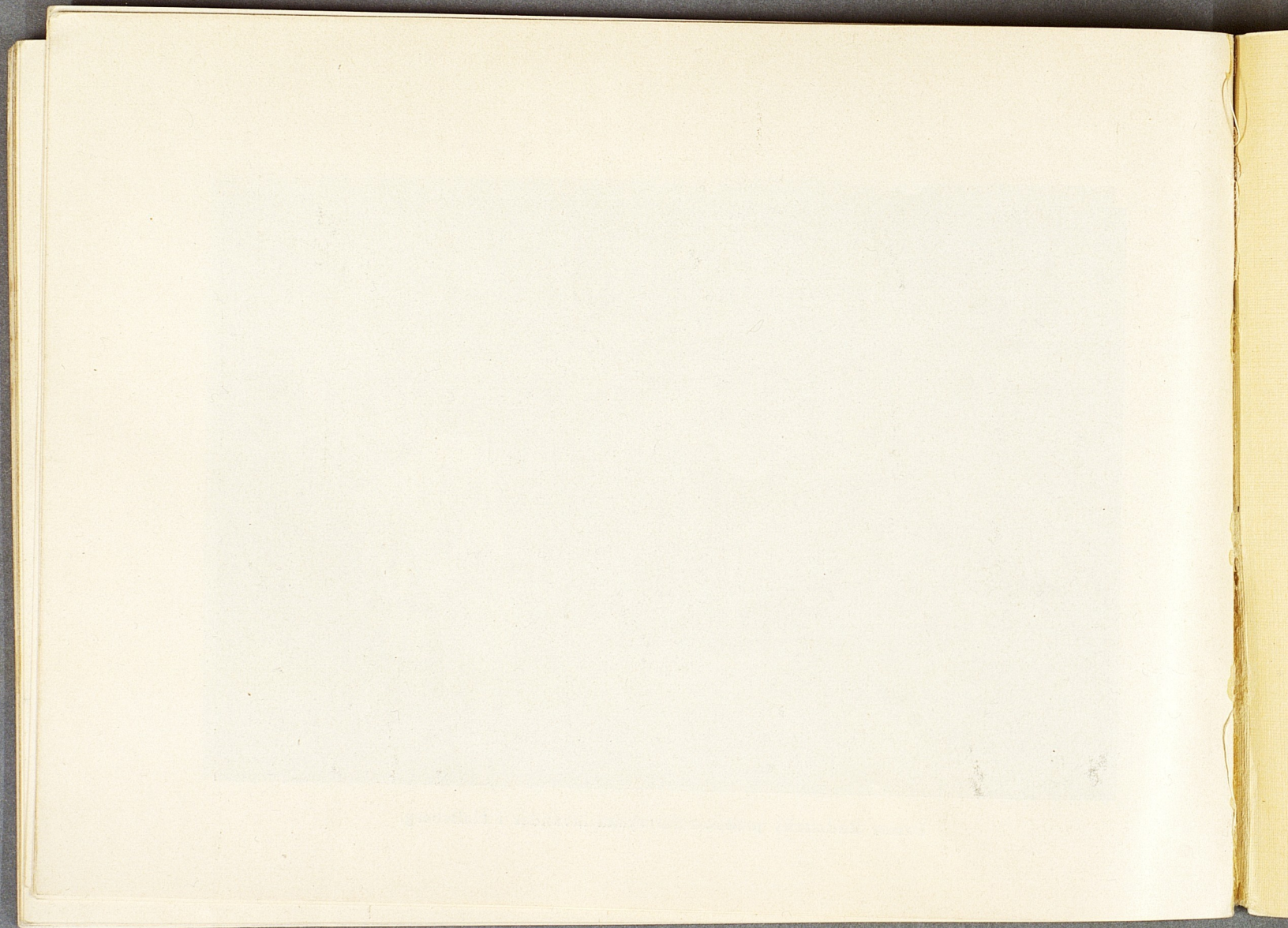
Från landstigningen i Sassnitz.

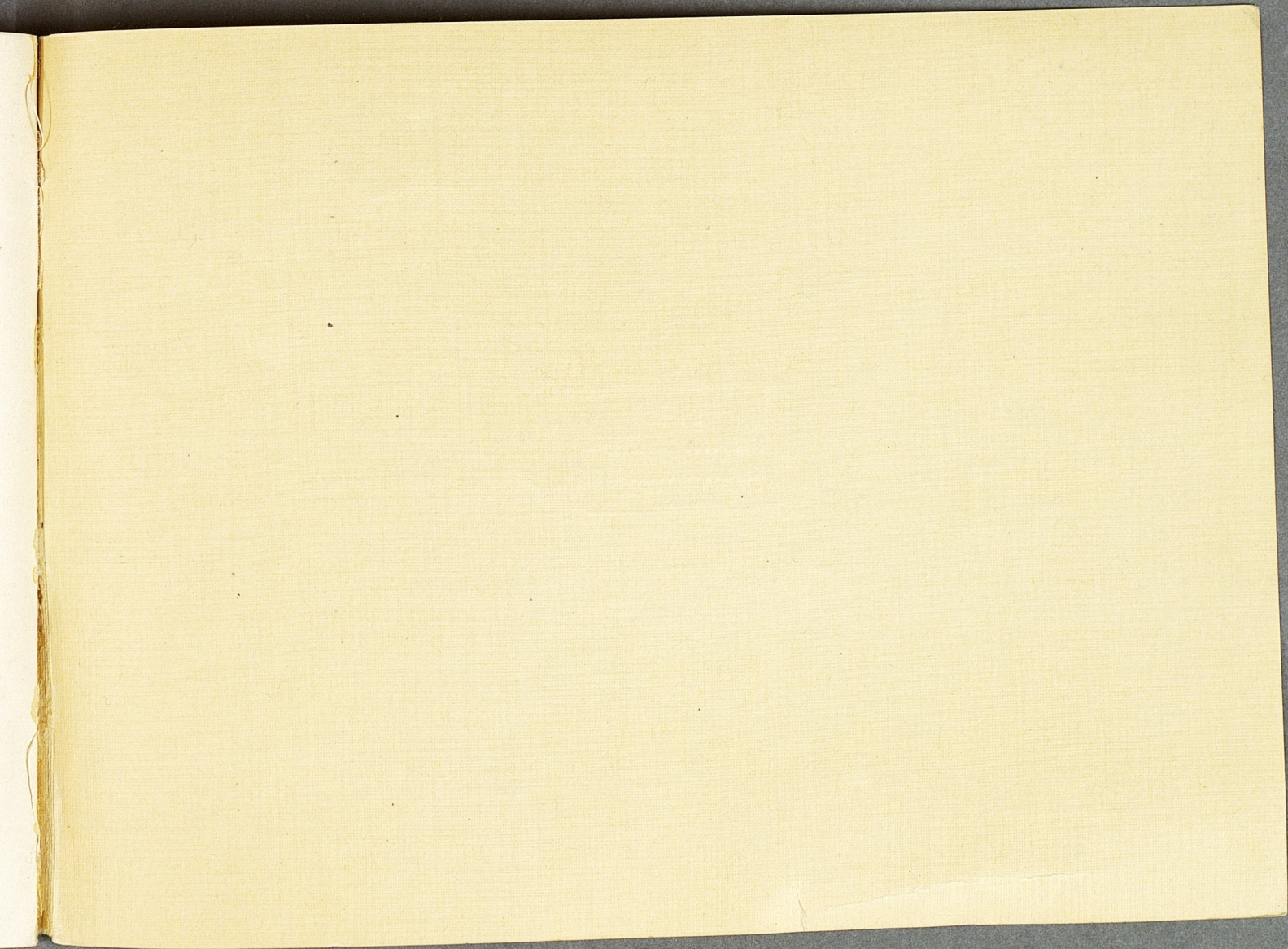

Mottagandet i Sassnitz.

Pastor Rudnitzky predikar för ryska invalider i Hallsberg.

PRIS:

Häft..... 1: —

Kart..... 1: 25

www.books2ebooks.eu